स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)

राष्ट्रीय सेवा योजना

गणेशखिंड, पुणे – ४११ ००७

प्रा.डॉ. गणेश भामे
एम्.ए., पीएच् डी.
संचालक (अतिरिक्त कार्यभार)

कार्यालय क्र. : ०२०-२५६२२६८८/८९
: ०२०-२५६२२६९०/९१
: ०२०-२५६२२६९२
: ०२०-२५६९७३४१

संदर्भ : रासेयो/२०२५—२६/३५२ दि. ०४/११/२०२५

प्रति,
मा.प्राचार्य/संचालक,
रासेयो संलग्नित सर्व महाविद्यालये परिसंस्था,
पुणे, अहिल्यानगर व नाशिक जिल्हा,
सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ.

विषय : "वंदेमातरम" गीतनिर्मितीला १५० वर्षे पुर्ण झाल्याबद्दल दि. ७ नोव्हेंबर २०२५ ते दि. ७ नोव्हेंबर २०२६ या कालावधीत विविध उपक्रम राबविण्याबाबत...

संदर्भ : १.मा. क्षेत्रीय संचालक, रासेयो क्षेत्रीय संचालनालय, युवा व खेल मंत्रालय, भारत सरकार, पुणे यांचा दि. ०३ नोव्हेंबर २०२५ चा मेल
२.मा. राज्यपालांचे अवर सचिव(शिक्षण)(प्रभारी),राज्यभवन, मुंबई यांचे रा.भ./ई.डी.एन.१/सामान्य. २०२५/सी.आर.२००/८९४,दि.०३ नोव्हेंबर २०२५ रोजीचे पत्र
३.मा. कक्ष अधिकारी, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग मंत्रालय विस्तार, महाराष्ट्र शासन यांचे क्र. संकीर्ण २०२५/ई १४१०९०४/वि.शि.५, दि.०४/११/२०२५ रोजीचे पत्र
४. मा.कुलसचिव यांचे कार्यालयामार्फत संदर्भ क्र.२,३ पत्र दि.०४ नोव्हेंबर २०२५ रोजी मेल अग्रेषित

महोदय,

वरिल संदर्भिय पत्रानुसार बंकिमचंद्र चॅटर्जी यांनी तयार केलेल्या 'वंदेमातरम' गीतनिर्मितीला १५० वर्षे पुर्ण झाल्याबद्दल देशभरामध्ये विविध उपक्रमांचे आयोजन करून वंदेमातरम गीतनिर्मितीचा शतकोत्तर सुवर्णमहोत्सव राबवण्यात येत आहे. यामाध्यमातून एकता, त्याग आणि मातृभूमीविषयी असलेल्या मुल्यांना पुन्हा पुष्टी देणे आहे.

आपल्या महाविद्यालयामध्ये रासेयो एककाच्या माध्यमातून दि. ७ नोव्हेंबर २०२५ ते दि. ७ नोव्हेंबर २०२६ या कालावधीत देशभक्ती, एकता आणि राष्ट्रसेवेची भावना वाढवणाऱ्या उपक्रमाचे आयोजन प्रभावीपणे करण्यात यावे. दि. ७ नोव्हेंबर २०२५ रोजी 'वंदेमातरम' या गीतास १५० वर्ष पूर्ण होत आहेत त्यानिमित्त महाविद्यालय परिसरामध्ये विद्यार्थी, प्राध्यापक, कर्मचारी यांच्या अनिवार्यता सहभागातून 'वंदेमातरम' या गीताचे सामुहिक गायनाचे आयोजन महाविद्यालयामध्ये करणे अनिवार्य आहे. जनमानसात देश भावना जागृत होण्यासाठी या गीताने महत्वाची भूमिका बजावली आहे. उपक्रम संपन्न झाल्यानंतर या उपक्रमाचे My Bharat पोर्टलवर Event Create करून माहिती अपलोड करण्यात यावी. तसेच वेळोवेळी उपक्रमाचे फोटो, व्हिडीओ व अहवाल nss_student_list@pun.unipune.ac.in, nssrcpune@gmail.com या मेलवर 'वंदेमातरम १५०' या विषयासह पाठवण्यात यावा. सदर उपक्रमाची वरिल संदर्भिय पत्र आपल्या माहिती व उचित कार्यवाहीकरिता सोबत जोडली आहेत. कळावे, ही विंनती.

Bhame.

संचालक (अतिरिक्त कार्यभार)
राष्ट्रीय सेवा योजना

To

NSS Program coordinators/ NSS Directors
in Maharashtra & Goa

All NSS District Coordinators
in Maharashtra & Goa

Sir/Madam

In reference to letter received from Directorate of NSS New Delhi along with guidelines from the Ministry of Culture it is to inform you that the Union Cabinet, chaired by the Hon'ble Prime Minister, has approved nationwide celebrations to mark 150 Years of the National Song "Vande Mataram", composed by Bankim Chandra Chatterjee. The celebrations will be observed throughout the country from 7th November 2025 to 7th November 2026.The commemoration aims to highlight the historic contribution of *Bankim Chandra Chatterjee* and to reaffirm the values of unity, sacrifice, and devotion to the Motherland that the song embodies. The National Implementation Committee (NIC), in its meeting held on 24th October 2025, approved the commemorative activities and action plan(Annexure-l).

2. In accordance with the directions of the NIC, the Department of Youth Affairs has been entrusted with the task of implementing activities related to the commemoration. A copy of the letter of the Ministry of Culture's directions and guidelines is enclosed for your information and necessary action. In this connection All NSS Universities / Plus two councils are requested to:

A) Plan and organize suitable programmes and activities in coordination involving NSS units during the commemorative period
B) Encourage participation of NSS Volunteers and Programme Officers in events that promote the spirit of patriotism, unity, and service to the nation.
C) Share proposals, activity reports, and best practices with the Directorate of NSS for compilation and submission to the Ministry of Culture.

3. It is also requested to Submit reports to this office after completion of activity, including action photographs and create events on the MY Bharat Portal and upload the activities to showcase personal leadership and support in making the campaign a resounding success.

--
AJAY B SHINDE
Regional Director (Maharashtra & Goa)
Regional Directorate of N.S.S.
Government of India, Ministry of Youth Affairs & Sports
A Block, College of Agriculture Campus,
Shivaji Nagar, Pune- 411005

रा.भ./ई.डी.एन्.७/सामान्य-२०२५/सी.आर-२००/६०४

GOVERNOR'S SECRETARIAT
RAJ BHAVAN
MALABAR HILL
MUMBAI 400 035

दिनांक 3 नोव्हेंबर २०२५

प्रति,

सर्व कुलगुरु, महाराष्ट्र राज्य.

विषय : "वंदे मातरम्" गीताच्या १५० व्या वर्धापनदिनानिमित्त राज्यातील सर्व तालुक्यांमध्ये या गीताचे सामूहिक गान करण्याबाबत.

संदर्भ : दिनांक ३० ऑक्टोबर, २०२५, मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, यांचे पत्र.

महोदय/महोदया,

उपरोक्त संदर्भाधिन पत्रान्वये राज्यातील सर्व विभागांतील शासकीय व निमशासकीय अधिकारी / कर्मचारी यांनी "वंदे मातरम्" या गीताचे सामूहिक गान करण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत (प्रत संलग्न).

तसेच, दिनांक ७ नोव्हेंबर २०२५ रोजी "वंदे मातरम्" या गीतास १५० वर्षे पूर्ण होत आहेत. दिनांक ७/११/२०२५ रोजी राज्यातील सर्व तालुक्यांमध्ये "वंदे मातरम्" या गीताचे सामूहिक गान होणार आहे. सर्व जनमानसात देशभावना जागृत होण्यासाठी या गीताने महत्वाची भूमिका बजावलेली आहे.

सदर कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी विदयापीठ स्तरावरील सर्व विभागातील तसेच आपल्या विदयापीठाशी संलग्नीत महाविदयालयातील प्राचार्य, प्राध्यापकवृंद, इतर सर्व कर्मचारी आणि सर्व विदयार्थी यांनी "वंदे मातरम्" या गीताच्या सामुहिक गान प्रसंगी विदयापीठ व त्या त्या महाविदयालयाच्या ठिकाणी **अनिवार्यपणे** उपस्थित राहण्यासाठी आपल्या अधीनस्थ महाविदयालयातील सर्वांना आपणामार्फत निर्देश देण्यात यावेत, अशी आपणांस विनंती आहे.

आपणांस अशी ही विनंती करण्यांत येते की, याबाबातचा अहवाल माननिय राज्यपालांच्या माहितीस्तव या कार्यालयास पाठविण्यांत यावा.

विकास कुलकर्णी
3/XI/2025

(विकास कुलकर्णी)
मा. राज्यपालांचे अवर सचिव (शिक्षण)(प्रभारी)

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग मंत्रालय विस्तार, कक्ष क्रमांक-४२२,
चौथा मजला, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,मुंबई-४०० ०३२
दूरध्वनी क्र ०२२-२२७९३१७१ Email ID : vishi5.hted-mh@mah.gov.in

---

क्र. संकीर्ण २०२५/ ई १४१०९०४ / वि.शि.५ दिनांक:- ०४/११/२०२५

प्रति- १)संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, पुणे.
२) संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, मुंबई.
३)संचालक, कला संचालनालय, मुंबई.

विषय - **वंदे मातरम" गीताच्या १५० व्या वर्धापन दिनानिमित्त दि. ७ नोव्हेंबर २०२५ पासून वर्षभर राबविण्यात येणाऱ्या कार्यक्रम/उपक्रमाबाबत**

संदर्भ- पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग , शासन निर्णय क्र. संकीर्ण ८२२५/प्र.क्र.५०५ (ई.क्र.१३९७१३३)/सां.का.४ , दि. ३१/१०/२०२५

महोदय,

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग यांच्या संदर्भाधीन दिनांक ३१/१०/२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयामध्ये (प्रत सोबत) वंदे मातरम गीतास दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०२५ रोजी १५० वर्ष पूर्ण होत असल्याने खाली नमुद चार टप्प्यात कार्यवाही करुन कार्यक्रम / उपक्रम यशस्वीपणे पार पाडावयाचा असल्याचे नमुद आहे --

१. पहिला टप्पा दि. ७ ते १४ नोव्हेंबर, २०२५
२. दुसरा टप्पा दि.१९ नोव्हेंबर, २०२५ ते २६ जानेवारी, २०२६ (प्रजासत्ताक दिन अंतर्भूत)
३. तिसरा टप्पा दि.७ ते १५ ऑगस्ट, २०२६ (हरघर तिरंगा या उपक्रमा अंतर्गत)
४. चौथा टप्पा दि.१ ते ७ नोव्हेंबर, २०२६ (समारोप समारंभ)

२. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग यांच्या संदर्भाधीन शासन निर्णयात राज्यात सर्व महाविद्यालयांमध्ये कार्यक्रम आयोजित करावेत अशा सुचना आहेत. **तरी सदरहू शासन निर्णयात या विभागाशी संबंधित दिलेल्या सुचनांच्या अनुषंगाने पुढील आवश्यक कार्यवाही करावी.**

आपला,

सोबत - वरीलप्रमाणे

(प्रविण अकोलकर)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत- १) कुलसचिव , सर्व अकृषि विद्यापीठे, महाराष्ट्र राज्य.
२)अवर सचिव (सां.का.४), पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३) निवडनस्ती (वि.शि.५)

वंदे मातरम" गीताच्या १५० व्या वर्धापन दिनानिमित्त वर्षभर राबविण्यात येणाऱ्या कार्यक्रम/उपक्रमाबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण ८२२५/प्र.क्र.५०५(ई.क्र.१३९७१३३)/सां.का.४

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : ३१ ऑक्टोबर, २०२५

वाचा :- १) उपसचिव, (एनआय), गृह मंत्रालय, दिल्ली यांचे क्र. I-१९०३४/११/२०२५-एनआय-II/ ३७६९३६३, दिनांक २४.१०.२०२५ रोजीचे पत्र.

२) सचिव, संस्कृती मंत्रालय, दिल्ली यांचे अर्धशासकीय पत्र क्र.सीएम-२१/१/२०२५-सी & एम, दिनांक २७.१०.२०२५ .

प्रस्तावना:-

बंकिमचंद्र चट्टोपाध्याय यांची आनंदमठ ही कादंबरी मालिका स्वरूपात प्रकाशित झाली. वंदे मातरम दिनांक ७ नोव्हेंबर, १८७५ रोजी अक्षय नवमीच्या दिवशी लिहिले गेले असे मानले जाते. स्वातंत्र्य चळवळीत वंदे मातरम कोट्यवधी भारतीयांचा युद्धघोष बनले. १८९६ मध्ये गुरुदेव रवींद्रनाथ टागोर यांनी भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या कलकत्ता अधिवेशनात वंदे मातरम गायले. नंतर, काँग्रेसच्या बैठकींत वंदे मातरमचे पहिले दोन श्लोक गाणे नित्यक्रम बनले. हळूहळू ते स्वातंत्र्यसैनिकांचे गीत बनले. आझाद हिंदच्या तात्पुरत्या सरकारच्या घोषणेवेळी वंदे मातरम गायले गेले. सन १९०५ बंगालच्या फाळणीविरुद्धच्या निषेधाचा वंदे मातरम हा महत्त्वाचा भाग होता. सन १९०७ मॅडम भिकाजी कामा यांनी स्टुटगार्ट, बर्लिन येथे भारताबाहेर प्रथमच तिरंगा ध्वज फडकवला. ध्वजावर वंदे मातरम असे शब्द लिहिलेले होते. दिनांक २४ जानेवारी, १९५० रोजी डॉ. राजेंद्र प्रसाद यांनी संविधान सभेत एक निवेदन केले. तत्कालीन राष्ट्रपती डॉ. राजेंद्र प्रसाद म्हणाले की स्वातंत्र्य लढ्यातील वंदे मातरमची महत्त्वाची भूमिका पाहता राष्ट्रगीत जन गण मन प्रमाणेच त्याला दर्जा असेल आणि त्याचा तितकाच सन्मान केला जाईल. संविधान सभेतील त्यांच्या भाषणाने वंदे मातरमला राष्ट्रगीताप्रमाणेच दर्जा आहे हे प्रस्थापित केले आणि भारतीय जनतेला प्रेरणा देण्यातील त्याचे ऐतिहासिक महत्त्व ओळखले गेले. संदर्भाधीन पत्रांन्वये सदर कार्यक्रम/उपक्रम वर्षभर पूर्ण राज्यामध्ये राबविण्यासाठी समिती गठीत करणे आणि सदरबाबतच्या सूचना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

वंदे मातरम गीतास दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०२५ रोजी १५० वर्ष पूर्ण होत असल्याने संदर्भाधीन केंद्र शासनाच्या पत्रान्वये तसेच अर्धशासकीय पत्रान्वये वर्षभर पूर्ण राज्यामध्ये राबविण्यासाठी दिलेल्या सूचनेस अनुसरुन खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे:-

अ.क्र.	समिती सदस्य	पदनाम
१	जिल्हाधिकारी, सर्व जिल्हे	अध्यक्ष
२	आयुक्त, सर्व महानगर पालिका	सदस्य
३	पोलीस अधिक्षक/पोलीस आयुक्त, सर्व जिल्हे	सदस्य
४	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषदा	सदस्य
५	तहसीलदार सर्व तालुके	सदस्य
६	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/माध्यमिक) जिल्हा परिषद	सदस्य
७	जिल्हा क्रीडा अधिकारी	सदस्य
८	जिल्हा शिक्षणाधिकारी	सदस्य
९	गटशिक्षण अधिकारी	सदस्य
१०	जिल्हा माहिती अधिकारी, सर्व जिल्हे	सदस्य
११	निवासी उपजिल्हाधिकारी सर्व जिल्हाधिकारी कार्यालय	सदस्य सचिव

०२. सदर कार्यक्रम/उपक्रम राबविण्यासाठी विभागीय आयुक्त यांनी सदरबाबतचा आढावा घ्यावा तर जिल्हाधिकारी यांना समितीमध्ये आवश्यक त्या विभागाचा आधिकारी पदाधिकारी समाविष्ट करण्याची मुभा राहील.

०३. सदर समितीने खालीलप्रमाणे तसेच संदर्भाधीन पत्र तसेच अर्धशासकीय पत्रान्वये दिलेल्या सूचनांनुसार चार टप्प्यात कार्यवाही करुन कार्यक्रम / उपक्रम यशस्वीपणे पार पाडावयाचा आहे.

१. पहिला टप्पा ७ ते १४ नोव्हेंबर, २०२५

२. दुसरा टप्पा १९ नोव्हेंबर, २०२५ ते २६ जानेवारी, २०२६ (प्रजासत्ताक दिन अंतर्भूत)

३. तिसरा टप्पा ७ ते १५ ऑगस्ट, २०२६ (हरघर तिरंगा या उपक्रमा अंतर्गत)

४. चौथा टप्पा १ ते ७ नोव्हेंबर, २०२६ (समारोप समारंभ)

०४. दिनांक २४.१०.२०२५ रोजी झालेल्या दूरदृश्य प्रणालीद्वारे बैठक पार पडली. संदर्भाधीन पत्र तसेच अर्धशासकीय पत्रातील प्रमुख कार्यक्रम खालीलप्रमाणे आहेत. याकरीता केंद्र शासनाने पाठविलेली सादरीकरणाची प्रत तसेच अर्धशासकीय पत्राची प्रत सुलभ कार्यवाहीसाठी सोबत जोडली आहे:-

१. ७ नोव्हेंबर रोजी देशभर तहसील पर्यंत व्यापक लोकसहभागासह व्हीआयपी कार्यक्रम आयोजित केले जातील. देशभर प्रमुख व्यक्तिमत्त्वे आणि नागरिकांसह सामूहिक गायन नियोजित केले जाईल.

२. विविध दिवशी वंदे मातरमचे सामूहिक गायन आयोजित करावे आणि ते मोहिमेच्या संकेतस्थळावर अपलोड करावे.

३. वंदे मातरमचे महत्त्व सर्व विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचण्यासाठी शाळांमध्ये वंदे मातरमला समर्पित विशेष सभा, निबंध स्पर्धा, वादविवाद, पोस्टर तयार करणे इ. उपक्रम आयोजित करावेत. वंदे मातरमच्या सांस्कृतिक इतिहासावरील संशोधनासाठी शिष्यवृत्ती देण्यात यावी. वंदे मातरमच्या इतिहासावर एक पुस्तक प्रसिद्ध करावे.

४. सीएपीएफ बँड, राज्य पोलीस बँड सार्वजनिक ठिकाणी वंदे मातरम आणि देशभक्तीच्या गाण्यांवर आधारित कार्यक्रम सादर करावेत आणि या कार्यक्रमांचे दिनदर्शिका प्रसिद्ध करावे.

५. वंदे मातरमवर आधारित क्विझ आयोजित करावी.

६. अधिक गर्दी असलेल्या ठिकाणी वंदे मातरमवर प्रदर्शन आयोजित करावे.

७. प्रजासत्ताक दिन कार्यक्रमांमध्ये वंदे मातरम थीम समाविष्ट करावी. वंदे मातरम टॉर्च रिले आयोजित करावी. छावण्यांमध्ये लष्करी बँडद्वारे आणि शाळा, महाविद्यालये, एनसीसी इ.च्या बँडद्वारे कॅम्पसमध्ये वंदे मातरम संगीत कार्यक्रम आयोजित करावेत.

८. सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी अंतर्गत राज्यामध्ये वंदे मातरम ऑडिओ-व्हिडिओ बूथ उभारले जावेत. त्यात वंदे मातरम गाण्याचे रेकॉर्डिंग आणि पोर्टलवर अपलोड करण्याची सुविधा करावी.

९. पोर्टलमध्ये वंदे मातरमची 'कॅराओके' सुविधा दिली जावी. ज्यामध्ये नागरिक स्वतःच्या आवाजात गाऊन वंदे मातरम अपलोड करू शकतील.

१०. ७ नोव्हेंबर रोजी मुख्यमंत्री, राज्यपाल, उपराज्यपाल यांच्या नेतृत्वाखाली राज्यात राज्यस्तरीय कार्यक्रम आयोजित करावा.

११. राज्यात सर्व शाळा आणि महाविद्यालयांमध्ये कार्यक्रम आयोजित करावेत.

१२. राज्यात तहसील पातळीवर सर्व शहरामध्ये कार्यक्रम आयोजित करावेत.

१३. केंद्र सरकारच्या विभागांच्या सहकार्याने राज्य सरकारच्या अखत्यारितील संस्थांमार्फत वर्षभर कार्यक्रम राबवावेत.

१४. परिच्छेद क्रमांक ३ मध्ये नमूद ४ टप्प्यांशी सुसंगत कार्यक्रम आयोजित करावेत.

०५. यासाठी सांस्कृतिक कार्य विभाग नोडल विभाग असेल तर संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, मुंबई (श्री.बिभिषण चवरे, मोबाईल क्रमांक ९५०३८७८३८४, ०२२-२२०४३५७१, ०२२-२२८४२६३४) हे नोडल अधिकारी असतील.

०६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेताक २०२५१०३११५४५०२०१२३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(बाळासाहेब ईश्वर सावंत)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१ अपर मुख्य सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२ अपर मुख्य सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय मुंबई.
३ अपर मुख्य सचिव(राजशिष्टाचार), सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४ प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
५ प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबइ
६ प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७ प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८ प्रधान सचिव, कौशल्य विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
(वरील सर्व प्रशासकीय विभागांना विनंती करण्यात येते की, सदर कार्यक्रम/उपक्रम यशस्वीरित्या राबविण्यासाठी आपल्या स्तरावरुन संबंधितांना योग्य ते आदेश देण्यात यावेत. सोबत संदर्भाधीन पत्रे जोडण्यात आलेली आहेत.)
९ मा. मंत्री (सांस्कृतिक कार्य) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१० मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
११ सचिव (सां.का.) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१२ उप सचिव (सां.का.४) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१३ संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, जुने सचिवालय इमारत, पहिला मजला, एम. जी. रोड, मुंबई.
१४ कक्ष अधिकारी (अर्थसंकल्प), पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५ महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) - १, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१६ महालेखापाल (लेखापरीक्षा) - १, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१७ महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) - २, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
१८ महालेखापाल (लेखापरीक्षा) - २, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
१९ अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
२० निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
२१ लेखा व कोषागारे अधिकारी, सर्व संबधित जिल्हा कार्यालये
२२ निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, सर्व संबधित जिल्हा कार्यालये
२३ निवड नस्ती, सां.का.४

संस्कृति मंत्रालय
भारत सरकार

Action Plan for Commemoration of 150 Years of Vande Mataram

1

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

Vande Mataram: Background

- Anand Math, the novel of Bankim Chandra was published in a serialized form.
- Vande Mataram is believed to have been written on Akshay Navami which was 7 November, 1875.
- Vande Mataram became the battle cry of millions of Indians during the freedom movement.
- In 1896, Gurudev Rabindranath Tagore sang Vande Mataram at the Kolkata session of the Indian National Congress.

2

Vande Mataram: Background

- Later, singing the first two stanzas of Vande Mataram became a routine at the Congress meetings. It gradually became an anthem for the freedom fighters.
- Vande Mataram was sung at the proclamation of provisional Government of Azad Hind.
- 1905: Vande Mataram was an important part of the protests against partition of Bengal.
- 1907: Madam Bhikaji Cama raised the tricolour flag for the first time outside India in Stuttgart, Berlin. The words Vande Mataram were written on the flag.

3

Adoption of Vande Mataram

- On 24 January, 1950, Dr. Rajendra Prasad made a statement in the Constituent Assembly.
- The then President Dr. Rajendra Prasad said that given the important role of Vande Mataram in the freedom struggle it will have the same status as the National Anthem, Jana Gana Mana and will be honored equally.
- His speech in the Constituent Assembly established that Vande Mataram has equal status as the national anthem, and its historical importance in inspiring the Indian public was recognized.

4

7 November : Activities (1)

- VIP events with widespread public participation will be held across the country till the tehsil level on 7 November. Group singing with prominent personalities and citizens to be scheduled across the country.
- National Level inaugural programme of the commemoration to be held in Delhi (Indira Gandhi Stadium).
- At the same time, States and Union Territories and schools/colleges across the country to organize similar Vande Mataram concerts. Participation of maximum number of people from villages, tehsils, Urban Local Bodies (ULBs), to be ensured.

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

7 November : Activities (2)

- A commemorative stamp and coin will be released at the national event.
- An exhibition on the history of Vande Mataram will be organized, and a short film will be screened.
- Films of the stamp and coin releases will be shown at every official event.
- Photos and videos of the events will be uploaded to the campaign website.
- At the national level programme prominent singers from across the country to present different adaptations of Vande Mataram.

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

Yearlong Activities (1)

	Description of Activities	Role & Responsibility
1	Mass singing of Vande Mataram to be organized on various days and same to be uploaded on the campaign website.	▪ All Ministries, States and Union Territories, Citizens
2	For student outreach, activities like special assemblies dedicated to Vande Mataram, essay competitions, debates, poster making etc. to be organized in schools. Fellowships to be awarded for research on the cultural history of Vande Mataram. A book on the history of Vande Mataram to be released.	▪ Ministry of Education, MyGov, States and Union Territories, Ministry of Information and Broadcasting
3	CAPF bands, State Police bands to perform programmes based on Vande Mataram and patriotic songs at public places and a calendar of these programmes to be released.	▪ Ministry of Home Affairs ▪ States and Union Territories

Yearlong Activities (2)

	Description of Activities	Role & Responsibility
4	Special programmes to be hosted on All India Radio and Doordarshan and FM radio campaign.	▪ M/o Information and Broadcasting ▪ M/o Petroleum and Natural Gas
	PIB to organize panel discussions and dialogues on Vande Mataram in Tier 2 and 3 cities.	
	Newspaper Advertisement: Full page advertisements in national and regional newspapers, with details of commemoration of 150 Years of Vande Mataram, historical relevance and proposed activities etc.	
	Outdoor Publicity: Display adverts in metro station, bus stop, airports, petrol pumps with Vande Mataram related quotes and visuals.	

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

Yearlong Activities (3)

	Description of Activities	Role & Responsibility
5	A cultural evening dedicated to the spirit of Vande Mataram to be organized in all Indian Missions and Posts across the world.	▪ M/o External Affairs
	A global music festival dedicated to the spirit of Vande Mataram to be organized	
	The event to be attended by Indian citizens and the local community. Ambassadors to write op-eds/articles in their local newspapers on the spirit of Vande Mataram.	
	Webinars and digital campaigns to be conducted on topics related to Vande Mataram in international languages.	

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

Yearlong Activities (4)

	Description of Activities	Role & Responsibility
6	Quiz based on Vande Mataram to be organized.	▪ M/o Education, MyGOV ▪ All Ministries, States and Union Territories to ensure participation
7	Vande Mataram Youth Marathon to be organized. Vande Mataram to be sung in the Khelo India opening/closing ceremony. The support of My Bharat Volunteers to be taken to ensure maximum outreach and participation in the digital campaign.	▪ M/o Youth Affairs and Sports
8	Audio messages and special announcements to be made. LED displays at railway stations and airports to display information about Vande Mataram.	▪ M/o Railways, M/o Civil Aviation

10

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

Yearlong Activities (5)

	Description of Activities	Role & Responsibility
9	*Vande Mataram: Salute to Mother Earth* - Tree plantation drives to be organized.	▪ M/o Environment, Forest and Climate Change
10	Online pledges, Social media outreach campaign to be done.	▪ M/o Electronics, Information Technology - MyGov
11	Vande Mataram Exhibition to be put up in 50 important stations throughout the country	▪ M/o Rail Ministry

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

Yearlong Activities (6)

	Description of Activities	Role & Responsibility
12	Exhibition on Vande Mataram to be organized in locations with high footfall.	▪ M/o Culture in collaboration with M/o Information and Broadcasting to curate and display the exhibition. ▪ M/o Panchayati Raj, M/o Rural Development, M/o Tourism, M/o Housing and Urban Affairs, D/o Post, M/o External Affairs, M/o Tribal Affairs, M/o Civil Aviation ▪ States and Union Territories

12

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

Yearlong Activities (7)

	Description of Activities	Role & Responsibility
13	Vande Mataram theme to be incorporated into the Republic Day programs. Vande Mataram torch relay to be organized. Vande Mataram music programmes to be organized by Army bands in cantonments and by bands of schools, colleges, NCC etc. in campuses.	▪ M/o Defence ▪ States and Union territories
14	Patriotic murals to be created and displayed on highways.	▪ M/o Road Transport and Highways
15	Vande Mataram Campaign and Website Management, Inaugural and Closing Ceremonies to be organized with VIP presence.	▪ M/o Culture ▪ MyGov

13

Vande Mataram Audio Video Booth

- Vande Mataram audio-video booths to be set up across States and UT under Public Private Partnership. It will have the facility to record singing of Vande Mataram and upload on the portal.
- People will be able to listen to different versions of Vande Mataram in the booth.
- 'Karaoke' facility of Vande Mataram will be provided in the portal in which citizens will be able to upload Vande Mataram by singing it in their own voice.

Commemoration

Phase 1	7-14 November, 2025
Phase 2	19 -26 January, 2026 (Around Republic Day)
Phase 3	7-15 August, 2026 (Along with Har Ghar Tiranga)
Phase 4	1-7 November, 2026 (Closing Week)

Activities will be conducted intensively in these four phases.

15

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

State and Union Territories

- Large scale programmes to be held in all State/ UT led by Chief Minister, Governor, Lt. Governor on 7 November.
- Programmes to be held in all schools and colleges of the State/UT.
- Programmes to be held in all cities/ towns at the tehsil level of all States and Union Territories.
- Year long programmes to be executed by institutions under State Government in collaboration with departments under Central Government.
- Intensive programmes to be organized in sync with the 4 phases.
- Nodal Department and Nodal persons to be nominated for the State/UT.

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

Special Activities

- 25 films of 1 minute each on different facets of Vande Mataram, Life story of Bankim Chandra Chatterjee, role of Vande Mataram in freedom struggle and history of India to be made and outreach to be done via social media. (M/o Information and Broadcasting)
- To channelize the energy of patriotism, the Vande Mataram Campaign and the Har Ghar Tiranga Campaign will be celebrated simultaneously. (Ministry of Culture and others)

Thank You!

24 October, 2025

18

File No. TCA-15082/247/2025-TCA-(Cul4)-CULTURAL DEPARTMENT (Computer No. 1397133)
Generated from eOffice by BALASAHEB ISHWAR SAWANT, TCA-US(BIS)-CUL-4, UNDER SECRETARY, CULTURAL DEPARTMENT on 31/10/2025 03:10 PM

विवेक अग्रवाल
सचिव
Vivek Aggarwal
Secretary

सत्यमेव जयते

भारत सरकार
संस्कृति मंत्रालय
नई दिल्ली–110001
GOVERNMENT OF INDIA
MINISTRY OF CULTURE
NEW DELHI-110 001

D. O. No CM-21/1/2025-C&M

October 27, 2025

Dear Shri Kumar,

2025 marks 150 Years of Vande Mataram. Our national song "Vande Mataram", by Bankim Chandra Chatterjee is believed to have been written during the auspicious occasion of Akshaya Navami which in 1875 was on 7th November. Vande Mataram first appeared in the literary journal Banga darshan, as part of his novel Anandamath in a serialised manner and later as a standalone book in 1882. During that period, India was undergoing major social, cultural and political changes, and there was a growing consciousness of national identity and resistance to colonial rule. The song, invoking the Motherland as the embodiment of strength, prosperity and divinity, gave poetic expression to India's awakening spirit of unity and self-respect. It soon became an enduring symbol of devotion to the nation.

2. The popularity of Vande Mataram grew rapidly in the late 19th and early 20th centuries. On 24th January 1950, while announcing the adoption of the Constitution, Dr. Rajendra Prasad, the First President of independent India and also as President of the Constituent Assembly, stated that the song Vande Mataram, which had played a historic part in the struggle for India's freedom, shall be honoured equally with Jana Gana Mana and have equal status with it. Since Independence, Vande Mataram has continued to hold a place of special honour in official ceremonies, public events and educational institutions, representing the ideals of patriotism, unity and service to the nation.

3. In recognition of its historic importance and national significance, the Union Cabinet, chaired by the Hon'ble Prime Minister, on 1st October 2025 approved the nationwide celebrations to mark 150 years of the national song, Vande Mataram. The commemoration provides an opportunity to highlight the contribution of Bankim Chandra Chatterjee and to reaffirm the values of unity, sacrifice and love for the Motherland that the song embodies.

4. In the above context, Government of India has decided to commemorate 150 Years of Vande Mataram through year-long commemorative activities across the country from 7th November 2025 to 7th November 2026. The details of the year long commemorative activities and action plan has been approved by the National Implementation Committee on 24th October 2025.

5. Further, in accordance with the directions of the National Implementation Committee (NIC), the activities to be carried out by the States/ Union Territories towards Commemoration of 150 Years of Vande Mataram are highlighted in **Annexure 1**.

6. In this regard, it is requested to nominate a Nodal Officer from your State/ Union Territory to coordinate with the Ministry of Culture for effective implementation to commemorate 150 Years of Vande Mataram.

With regards,

Yours sincerely,

(Vivek Aggarwal)

Shri Rajesh Kumar
Chief Secretary
Government of Maharashtra
Mumbai

Room No. 502, 'C' Wing, Shastri Bhawan, Dr. Rajendra Prasad Road, New Delhi-110 001
Phone : +91-11-23381040, 23386995, E-mail : secy-culture@nic.in

Annexure 1
Commemoration of 150 Years of Vande Mataram

Commemoration phases:

The overall commemoration is envisaged with 4 phases of concentrated activities.

Phase 1	**7-14 November, 2025**
Phase 2	**19 -26 January 2026 (Around Republic Day)**
Phase 3	**7-15 August 2026 (Along with Har Ghar Tiranga 2026)**
Phase 4	**1-7 November 2026 (Closing Week)**

List of activities for States/Union Territories

Sl. No.	Timeline	Activity

1.	7th November 2025	• Large scale programmesto be held in all State/ UT led by Chief Minister, Governor, Lt. Governor on 7 November 2025.
		  o Vande Mataram Concert to be held with prominent singers from the region to present different adaptations of Vande Mataram and other
		  o Short film on Vande Mataramwill be screened.
		  o Film of release of commemorative stamp and coin released at the national event to be played.
		  o Exhibition on the history of Vande Mataramto be displayed.
		  o Photos and videos of the events will be uploaded to the campaign website.
		  o Mass singing of Vande Mataram, with prominent personalities and citizen, to be organized as part of every programme.
		• Similar programmes based on Vande Mataram to be organized up to the tehsil level with widespread public participation, in the presence of local officials on 7th November
		• States and Union Territories and schools/colleges across the country to organize Vande Mataram concerts, in line with the national programme happening on 7th November 2025.
		• Mass singing of Vande Mataram, with prominent personalities and citizen, to be organized in every district i.e., across cities/ towns at the tehsil level, ULBs, etc and same to be uploaded on the campaign website.

2.	Year long	• Vande Maataram related Programmes to be held in all schools and colleges of the State/UT. • Programmes to be held in all cities/ towns at the tehsil level of all States and Union Territories. • Mass singing of Vande Mataram to be organized on various days • Year-long programmes to be executed by institutions under the Governments State / Union Territories in collaboration with departments under Central Government. • Details of all programmes to be uploaded on campaign website.
3.		For student outreach, activities like special assemblies dedicated to Vande Mataram, essay competitions, debates, poster making etc. to be organized in schools.
4.		State Police bands to perform programmes based on Vande Mataram and patriotic songs at public places and a calendar of these programmes to be released.

5.		Quiz based on Vande Mataram to be organized across schools, colleges, universities, educational institutions, etc.
6.		Exhibition on Vande Mataram to be organized in locations with high footfall.
7.		Vande Mataram theme to be incorporated into the local Republic Day programs.
8.		Vande Mataram torch relay to be organized.
9.		Vande Mataram music programmes to be organized by bands of schools, colleges, NCC etc. in campuses.
10.		**Vande Mataram Audio Booth**: ▪ Vande Mataram audio-video booths to be set up across States and UT under Public Private Partnership. It will have the facility to record singing of Vande Mataram and upload iton the campaign portal. ▪ People will be able to listen to different versions of Vande Mataram in the booth. ▪ 'Karaoke' facility of Vande Mataram will be provided in the campaign portal in which citizens will be able to upload Vande Mataram by singing it in their own voice.